

1934 lipiec 4, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego Nr II.BA-4/34
Tjn. Wicekomisarza Rządu w Gdyni Włodzimierza Szaniawskiego w zastępstwie
Komisarza Rządu Franciszka Sokoła za miesiąc czerwiec 1934 r., oryg. mps.,
APG O/G, sygn. 682/2299, s. 267-270.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Mimo pewnego spadku obrotów w porcie, sytuację gospodarczą za ubiegły okres sprawozdawczy można określić [jako] dosyć dobrą. W kupiectwie zanotowano stale wzrastające ożywienie, które tłumaczyć należy rozpoczęciem sezonu letniego oraz większym napływem wycieczek do Gdyni. W życiu politycznym nie zaobserwowano większego ożywienia. BBWR wykazał bardzo małą działalność na zewnątrz i za wyjątkiem współudziału w zorganizowaniu manifestacji żałobnej ku czci śp. ministra [spraw wewnętrznych] [Bronisława] Pierackiego oraz słabej akcji na terenie rzemieślniczym, [żadnej] innej nie ujawnił. O ile chodzi o Stronnictwo Narodowe, to wypada tu zaznaczyć konferencję działaczy Okręgu Pomorskiego tegoż Stronnictwa, odbytą w dniu 11 czerwca br. Konferencja ta zdaje się być załącznikiem akcji, jaką Stronnictwo Narodowe zamierza przeprowadzić w kierunku osiągnięcia większych wpływów na tutejszym terenie. Na konferencji tej m.in. ukonstytuowano jednostkę partyjną „Wydział Starszych SN” na Gdynię. Poza tym były próby zorganizowania w Gdyni placówki Obozu Narodowo-Radykalnego, które zresztą ograniczyły się do nawiązania kontaktu z [Alojzym] Sobczakiem ze strony działaczy ONR z Gdańska. Spośród wypadków jakie zaszły w ostatnim czasie, najwięcej przez miejscowe społeczeństwo komentowany był fakt zabójstwa śp. ministra Pierackiego. W przeważnej części społeczeństwo to zdecydowanie potępiło akt zabójstwa. Dało ono zresztą wyraz swoim uczuciom gremialnym udziałem [w] manifestacji żałobnej, urządzonej ku czci śp. ministra Pierackiego. Ogłaszane w prasie wiadomości o zamierzonych przez Rząd represjach w stosunku do moralnych sprawców zabójstwa oraz środki zapobiegawcze, jakie Rząd zastosował (aresztowania działaczy opozycyjnych) w celu utrzymania porządku i bezpieczeństwa koła opozycyjne przyjęły krytycznie, lecz swoje zdania wyrażali bardzo powściągliwie.

[II.] SPRAWOZDANIE PRASOWE.

1. Od około połowy miesiąca czerwca br. na tutejszym terenie zaprzestano kolportażu wydawanego w Warszawie biuletynu „Prasowej Informacji Morskiej”. Powody nieznane. 2. Z dniem 16 czerwca br. miejsce redaktora odpowiedzialnego „Gazety Gdynińskiej” Stanisława Młyńskiego, który zapadł na chorobę umysłową, zajął Marian Belzerowski. 3. Z dniem 1 czerwca br. w charakterze współredaktora tutejszego oddziału „Expressu Ilustrowanego” przyjęty został Alfons Pietrzykowski. 4. Uległ konfiskacie Nr 124 „Dziennika Gdynińskiego” z dnia 27 czerwca 1934 r. (art. [ykuł]. pt. „Aresztowanie mordercy Ministra Pierackiego”. Postanowienie o konfiskacie wydał Sąd Grodzki w Gdyni dnia 27 czerwca 1934 r. (Nr IV.Ko.936/34). Ten sam numer „Gazety Gdynińskiej” w dniu 26 czerwca 1934 r. zajął tymczasowo Komisariat Rządu. 5. Wycofano wskutek zarządzonych zajęć: Nr 246 czasopisma „Kurjer Poznański” z 5 czerwca [19]34 [r.] w ilości 1 egzemplarza, Nr 172 czasopisma „Gazeta Warszawska” z 10 czerwca [19]34[r.] [w ilości] 34 [egzemplarzy], Nr 163 [czasopisma] „Echo Morskie” z 13 czerwca [19]34 [r.] [w ilości] 54 [egzemplarzy], Nr 141 [czasopisma] „Dziennik Bydgoski” z 23 czerwca [19]34 [r.] [w ilości] 62 [egzemplarzy], Nr 146 [czasopisma] „Danziger Neuechste Nachrichten” z 26 czerwca [19]34 [r.] [w ilości] 31 [egzemplarzy], Nr 147 [czasopisma] „Danziger Allgemeine Zeitung” z 26 czerwca [19]34 [r.] [w ilości] 1 [egzemplarza], Nr 144 [czasopisma] „Dziennik Gdyniński” z 26 czerwca [19]34 [r.] [w ilości] 114 [egzemplarzy]. 6. Czasopism zawieszonych, zmian co do wysokości nakładu poszczególnych czasopism oraz prawomocnych wyroków w procesach prasowych nie było.

IV. POLSKI RUCH POLITYCZNY.

BBWR. a) Dane natury ogólnej. Praca Bloku w miesiącu sprawozdawczym ograniczyła się do przeprowadzanej reorganizacji kół środowiskowych oraz do poważnego współudziału w zorganizowaniu obchodu żałobnego ku czci śp. ministra Pierackiego. Zapoczątkowana w ubiegłym okresie wśród kół rzemieślniczych akcja prowadzona była nadal, jednakże mniej intensywnie. Na zebraniach omawiano jedynie sprawy związane z reorganizacją kół, b) Ruch zebraniowy. Ilość zebrań zamkniętych - 14. Frekwencja 70%. Nowe komórki - 0.

SN. Dnia 11 czerwca br. w lokalu zamkniętym odbyła się ściśle poufna konferencja działaczy SN z Pomorza.

Według uzyskanych informacji w konferencji wzięli udział: adwokaci [Marian] Zawodny, [Stefan] Jankowski, [Zygmunt] Stefan[owicz], [Franciszek] Wegner i [Marian] Zięciak z Gdyni, [Stanisław] Latosiński, [Wojciech] Mikołajczyk, kupcy z Gdyni, Alojzy Sobczak, ks. dziekan [Teodor] Turzyński, [Edward] Piszcz, Pliszka, dr Hiresz z Gdańska, Franciszek Hirs z Placów, ks. Kaszubowski z Pierwoszyna, dr [Lucjan] Rybiński ze Starzyńskiego Dworu, ks. proboszcz Si[e]g z Starzyna, kupiec Jankowski z Kartuz, Wacław Ciesielski z Pelplina, ks. kanonik [Bernard] Łosiński z Sierakowic, ks. senator [Feliks] Bolt, poseł na Sejm dr Tadeusz Bielecki z Warszawy i prof. [Karol] Wierczak z Warszawy. Przebieg tej konferencji był następujący. Najpierw odczytano nową deklarację ideową, wydaną przez [Romana] Dmowskiego, która omawia zwalczanie kapitału międzynarodowego, ustosunkowanie mniejszości do reszty narodu polskiego, walkę z żydostwem [sic! - przyp. red.], reformę rolną, pozostawienie religii na pierwszym planie, sprawy masonerii oraz inne. Deklarację odczytał prof. Wierczak, a referował ks. senator Bolt. W dyskusji przemawiał jedynie poseł Bielecki. Następnie referat organizacyjny wygłosił nieznany z nazwiska działacz SN z Warszawy. W referacie tym m.in. poruszana była sprawa stosunku Wydziału Młodych do Wydziału Starszych, z tym, że Młodzi powinni się zawsze podporządkować Wydziałowi Starszych. Poseł Bielecki, zabierający głos w dyskusji, oświadczył, że nie należy zapominać o tym, że Młodzi, mimo uzyskania odrębnej nazwy, muszą być organizacyjnie zespoleni z Wydziałem Starszych. W tym czasie nastąpiła przerwa. Po przerwie dokonano wyboru prezesa Wydziału Starszych SN na Gdynię w osobie adwokata Mariana Zawodnego, [zaś] prezesem Wydziału Młodych na powiat morski z wydzieleniem Gdyni wybrano Alojzego Sobczaka. Z kolei omawiano sprawy organizacyjne, [takie] jak utworzenie kursów dla kierowników placówek oraz zakładanie kół Wydziału Starszych i Młodych. Po konferencji zlikwidowany został spór między Sobczakiem a Zawodnym, który swego czasu powstał na skutek oświadczenia Sobczaka, że jako były organizator OWP nie będzie dawał posłuchu rozkazom Zawodnego.

ONR. W ostatnim czasie Obóz Narodowo-Radykalny uczynił pewne starania w kierunku utworzenia placówki w Gdyni. Starania te czynili studenci Politechniki Gdańskiej, niejacy Leonard Garbolewski oraz Stanisław Przedpetski, zamieszkali w Gdańsku. Nawiązali oni kontakt z Sobczakiem i usiłowali wywrzeć na nim odpowiedni wpływ i jemu powierzyć zorganizowanie tej placówki. Poza tym pod koniec miesiąca sprawozdawczego przyjechali do Gdyni Siedlecki i Szypowski, członkowie ONR z Warszawy, którzy przywieźli ze sobą większą ilość ulotek. Ulotki te zamierzali oni rozkolportować w Gdyni oraz w miejscowościach Półwyspu Helskiego. W sprawie tej przedłożyłem sprawozdanie z dnia 2 lipca br. [pismem] Nr II.BA-380/34 Pf. Do utworzenia placówki ONR w Gdyni jednak do tej pory nie doszło.

Inne ugrupowania polityczne, [takie] jak NSPR, PPS, NFR żadnej działalności nie wykazały.

V. SEKTY RELIGIJNE. Sprawozdanie negatywne.